

COLUMN

PETRA STIENEN

Tussen dankbaarheid en vrees

De tuin van de universiteit van Gaziantep is een oase van rust in een turbulente regio. De Turkse grensstad ligt nog geen 100 kilometer van de Syrische stad Aleppo. We waren hier vorig weekeinde met een D66-delegatie om poolshoogte te nemen van de situatie van Syrische vluchtelingen en van hen te horen hoe de EU-Turkije deal uit maart 2016 nu in de praktijk uitpakt. De kern van deze deal is het verminderen van illegale migratie naar Griekenland in ruil voor legale migratie rechtstreeks uit Turkije. In feite wil de EU met deze deal vluchtelingen ontmoedigen en tegelijkertijd een alternatief bieden. Turkije krijgt zes miljard euro voor de medewerking. Ik vertaal voor Alexander Pechtold aan wie Syrische studenten graag hun verhaal vertellen. Allemaal zijn ze zo lang mogelijk in Syrië gebleven, maar de voortdurende bombardementen van het Assad-regime en de Russen dwongen hen tot vertrek. Ze maken deel uit van een groep beursstudenten van de Nederlandse organisatie Spark. Samira uit Aleppo is een Syrische Turkmeen en is toegelaten op de rechtenfaculteit. Abdelkarim uit Idlib wil ingenieur worden. Voor Khaled uit Raqqa is de beurs niet genoeg, zijn zestienjarige broertje werkt in de bouw om zijn broer financieel te steunen. De pijn in hun

ogen zegt meer dan hun woorden. De Syrische studenten bevestigen wat we eerder tijdens ons bezoek ook van Syrische mensenrechtenactivisten en inwoners van het Nizip-vluchtelingenkamp hoorden. Hun grootste wens is dat de oorlog in Syrië stopt. Dat de revolutie slaagt en dat Assad vertrekt. Dat ze terug kunnen naar hun land. En als dat nog niet kan, dat ze in elk geval in Gaziantep kunnen blijven studeren. De laatste maanden hebben bijna 7000 studenten zich aangemeld voor beurzen.

Intimideren

Alle Syriërs die we spraken, zijn dankbaar voor de gastvrijheid van de Turkse samenleving. Dat land heeft meer dan 2,5 miljoen Syriërs opgevangen. Alleen al in Gaziantep zitten rond de 350.000 Syrische vluchtelingen, van wie zo'n 50.000 in kampen wonen. Voor deze mensen was de hoop dat de EU-Turkije deal zou zorgen voor verbetering van hun veiligheid en verblijfsstatus, kansen op werk en onderwijs. Maar we zagen ook veel vrees bij onze gesprekspartners. Want de overeenkomst heeft geen einde gemaakt aan de onzekerheid van de vluchtelingen. Ze mogen niet zonder toestemming van de ene naar de andere stad reizen. De kans op rechtmatig werk is nog steeds nihil,

waardoor veel ouders zich gedwongen voelen hun kinderen uit werken te sturen. Voor veel vluchtelingen is het lastig de juiste papieren te krijgen voor pasgeboren kinderen. Misbruik ligt voortdurend op de loer. De omstandigheden in Gaziantep zijn heel gevaarlijk voor uitgesproken critici van deze situatie. De laatste maanden is een aantal Syrische mensenrechtenactivisten vermoord. De Turkse autoriteiten zeggen dat het IS-aanslagen zijn. Anderen vermoeden dat dit soms ook als excuus wordt gebruikt om mensen te intimideren en zo hen de mond te snoeren. Kortom, veel Syrische vluchtelingen voelen zich als een pion in het geopolitieke schaakspel tussen de EU en Turkije om de grenzen van Europa dicht te houden in ruil voor meer geld. Waarvan helemaal niet duidelijk is waar dat geld precies terecht komt. Amnesty International en Human Rights Watch maken zich grote zorgen over de toename van mensenrechtenschendingen door de Turkse autoriteiten richting Syrische vluchtelingen. De vraag is of de recente schietpartijen aan de Turkse grens, waar Syrische vluchtelingen bij kwamen, incidenten of georganiseerd overheidsoptreden waren. Onafhankelijk onderzoek is hoogst noodzakelijk, maar onder het huidige klimaat van president Erdogan

onwaarschijnlijk. En dan zitten ook nog eens tienduizenden Syrische vluchtelingen vast aan de andere kant van de Turkse grens. Uiteraard begrijpt iedereen dat samenwerking met de Turkse autoriteiten bij de opvang van Syrische vluchtelingen onvermijdelijk blijft. En het is ook duidelijk dat iedereen wil voorkomen dat mensen zich gedwongen zien met mensensmokkelaars mee te gaan op wankele bootjes om zo hun toevlucht in Europa te zoeken. Met grote risico's voor henzelf en hun kinderen. En die route lijkt voorlopig gestopt. Alleen is de vraag tegen welke prijs? En ook: hoe lang is deze deal houdbaar als alle waarden van menswaardigheid en handhaving van internationaal recht worden uitgehold?

Gehakketak

Eén ding is duidelijk. De Syrische vluchtelingen hebben niets aan Europees wensdenken of politiek gehakketak, daar is hun werkelijkheid veel te ingewikkeld voor. Ze hebben wel iets aan een gezamenlijk Europees asiel- en migratiebeleid dat legale migratie mogelijk maakt. Een beleid dat bijdraagt aan een menswaardig veilig bestaan in Turkije, zolang terugkeer naar Syrië niet mogelijk is. En een beleid dat vluchtelingen bescherming biedt waar nodig, dus ook in Europa.

De Syrische vluchtelingen hebben niets aan Europees wensdenken of politiek gehakketak.

Petra Stienen

